

Europska
komisija

30.
OBLJETNICA

GRAĐANSTVO EU-A

PRAVA I MOGUĆNOSTI

SADRŽAJ

PO ČEMU JE GRAĐANSTVO EU-A JEDINSTVENO

Kao građanin EU-a uživate u pravima koja se razlikuju od prava koja imate kao državljanin države članice EU-a.

03

ZAJEDNIČKE VRIJEDNOSTI

EU je utemeljen na zajedničkim vrijednostima, a građani EU-a uživaju u određenim pravima, slobodama i zaštitama.

04

GRAĐANSTVO EU-A: PRAVA KOJIMA SE MOŽETE KORISTITI

Kao građanin EU-a imate prava koja vam otvaraju čitav jedan novi svijet mogućnosti

06

OBLIKUJTE SVOJU BUDUĆNOST

Unija počiva na građanima EU-a. Pobrinite se da se vaš glas čuje.

14

SVAKODNEVNA ZAŠTITA

Život u EU-u također vam omogućuje pristup nizu prednosti koje vaš život čine jednostavnijim.

19

ŠTO AKO SE MOJA PRAVA NE POŠTUJU

Ako mislite da se vaša prava ne poštuju, postoje mjere koje možete poduzeti.

21

„Biti građaninom EU-a otvara mnogo mogućnosti. Od slobodnog putovanja unutar EU-a do rada u drugoj državi članici ili dobivanja konzularne pomoći pri putovanju u inozemstvu. U zadnjih 30 godina milijuni Europljana uživali su u konkretnim pogodnostima građanstva EU-a. I njihov se glas čuo na izborima za EU i lokalnim izborima ako žive u inozemstvu. Nastavit ćemo promicati i jačati ova prava jer na taj način jačamo našu Uniju, naše vrijednosti i europski način života.”

Ursula von der Leyen,
predsjednica Europske komisije, 2023.

PO ČEMU JE GRAĐANSTVO EU-A JEDINSTVENO?

Građanstvo EU-a jedinstven je pojam. Ako ste državljanin jedne od 27 država članica EU-a, tada ste automatski i građanin EU-a. To vam omogućuje da uživate u određenim pravima i pogodnostima koji se razlikuju od prava koja imate kao državljanin države članice EU-a. Usto, ta prava vrijede u svih 27 država članica EU-a.

Što to znači u praksi? To, na primjer, znači da možete živjeti i raditi u drugoj državi članici EU-a, a da vam za to ne trebaju viza, radna ili boravišna dozvola. Građanstvo EU-a također znači da se, ako naiđete na probleme negdje izvan EU-a, u zemlji u kojoj vaša država članica EU-a nema veleposlanstvo ili konzulat, za pomoć možete obratiti drugoj državi članici EU-a u koja ima svoja tijela u zemlji u kojoj se nalazite.

Građanstvo EU-a podrazumijeva i aktivno sudjelovanje u demokratskom procesu oblikovanjem pravila koja se primjenjuju u cijelom EU-u. Možete glasati i kandidirati se za javnu dužnost na lokalnim izborima i izborima za Europski parlament, čak i ako živite u drugoj državi članici EU-a.

Građanstvo EU-a otvara vam cijeli jedan novi svijet mogućnosti. U ovoj brošuri možete pročitati sve potrebne informacije o svojim pravima te objašnjenja o tome kako ih najbolje možete iskoristiti kao građanin EU-a.

„Građanstvo EU-a u središtu je europskog projekta. Prava i mogućnosti dodijeljeni su *svim* građanima *svih* država članica EU-a kako bi poboljšali njihove živote i osnažili zajednice. Zato je važno da građani EU-a točno znaju koja prava imaju i kako mogu iskoristiti ta prava. Tako gradimo snažniju Europu sutrašnjice.”

Didier Reynders,
europski povjerenik za pravosuđe, 2023.

Novi građani EU-a

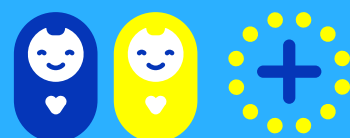

827 300

2021. je 827 300 ljudi dobilo status građana jedne od država članica EU-a.

Od onih koji su dobili status građana države članice EU-a, 85% ih je ranije bilo građanima država koje nisu članice EU-a.

Izvor: Eurostat

4,09 M

Nadalje, u EU-u je 2021. rođeno 4,09 milijuna djece.

Izvor: Eurostat

Osjećate li se kao građanin EU-a?

Gotovo devet od deset građana (87%) slaže se da se osjećaju kao građani EU-a.

Izvor: Eurobarometer 528, 2023

Kao rezultat tih napredaka, građani EU-a, uz prava koja imaju kao građani svoje države članice EU-a, danas uživaju u brojnim dodatnim pravima*. Evo nekih takvih prava:

- ▶ **Ne može vas se diskriminirati** na temelju nacionalnosti.
- ▶ **Možete se slobodno seliti i boraviti** u EU-u.
- ▶ **Možete glasati i kandidirati se** za Europski parlament i na lokalnim izborima i kad se selite u neku drugu državu članicu EU-a.
- ▶ **Zaštićeni ste** kad ste u zemlji koja nije država članica EU-a.
- ▶ **Možete pokrenuti ili podržati** o europskim građanskim pravima, tražeći od Europske komisije da predloži zakonodavstvo o temi koja je vama važna.
- ▶ **Možete podnijeti predstavke** Europskom parlamentu i pritužbu Europskom ombudsmanu.
- ▶ **Možete se obratiti svakoj ustanovi** EU-a na nekom od službenih jezika EU-a **te možete očekivati odgovor** na tom jeziku.

*Na temelju Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU).

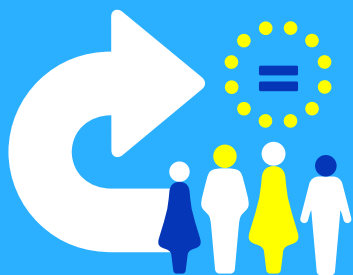
ZAJEDNIČKE VRIJEDNOSTI

Biti dijelom EU-a ne znači samo živjeti u jednoj od njegovih država članica. To znači i biti dijelom jedne zajednice u kojoj svi uživaju prava, zaštite i prilike koje definiraju europski način življenja, ujedinen u raznolikosti.

To, primjerice, znači da se osigurava poštovanje temeljnih prava poput slobode mišljenja, svijesti i vjeroispovijesti te da se svima jamče jednaka prava pred zakonom.

Sukladno Povelji o temeljnim pravima Europske unije svatko u EU-u ima pravo da se prema njemu postupa ravnopravno, neovisno o spolu, rasi, boji kože, etničkom ili socijalnom podrijetlu, genetičkim osobinama, jeziku, religiji ili uvjerenju, političkom ili bilo kakvom drugom mišljenju, pripadnosti nacionalnoj manjini, imovini, rođenju, invaliditetu, dobi ili spolnoj orijentaciji. To su neke od ključnih vrijednosti na kojima počiva građanstvo EU-a.

Poštovanje svih

U članku 2. Ugovora o Europskoj uniji (UEU) navode se vrijednosti na kojima se temelji EU, a time i građanstvo EU-a:

„Unija se temelji na vrijednostima poštovanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava, uključujući i prava pripadnika manjina. Te su vrijednosti zajedničke državama članicama u društvu u kojem prevladavaju pluralizam, nediskriminacija, tolerancija, pravda, solidarnost i jednakost žena i muškaraca.”

Temeljna prava

Drugi važan tekst kojim se učvršćuje koncept građanstva EU-a jest **Povelja o temeljnim pravima Europske unije**. Njome se objedinjuju osobna prava i slobode koje uživaju svi u EU-u. Ta prava uključuju ljudsko dostojanstvo, pravo na slobodu i sigurnost, ravnopravnost pred zakonom, nediskriminaciju i prava povezana sa solidarnošću s drugima. Njome se također osiguravaju posebna prava za građane EU-a.

Poveljom se osigurava da EU i države članice EU-a štite ta prava i slobode pri provedbi prava EU-a. Uz članak 2. UEU-a, Povelja je temelj vrijednosti na kojima se temelji građanstvo EU-a te na kojem se može dalje razvijati.

POVELJA O TEMELJNIM PRAVIMA EUROPSKE UNIJE

Iznimno cijenjene vrijednosti EU-a

U nedavno provedenoj anketi građani EU-a identificirali su vrijednosti koje su im najvažnije.

82%

Neovisnost sudaca

82%

Pravo na pošteno suđenje

81%

Sloboda mišljenja, govora i religijskog izbora

Ključne osobne vrijednosti

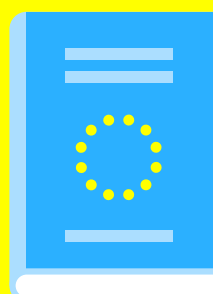
78%

Samostalnost pri donošenju odluka o vlastitom životu

77%

Skrb o bliskim osobama

Izvor: Eurobarometer 508, 2021

Građanstvo EU-a daje vam prava koja možete upotrebljavati kako biste oblikovali svoj život te kako biste pridonijeli svojoj zajednici. Na primjer, ono vas osnažuje da se slobodno krećete i živite u EU-u ako to poželite, osigurava da vas se ne može diskriminirati na temelju nacionalnosti te obvezuje institucije EU-a da vam odgovore ako imate pitanje. Daje vam pravo da glasate za svoje predstavnike u Europskom parlamentu te da pokrenete europsku građansku inicijativu o pitanju koje vam je jako važno. Ta prava uživaju svi građani EU-a.

GRAĐANSTVO EU-A: PRAVA KOJIMA SE MOŽETE KORISTITI

„Trenutak je da mladoj generaciji pokažemo da možemo izgraditi kontinent na kojem možeš biti ono što jesi, voljeti koga želiš i biti ambiciozan koliko god želiš. Kontinent pomiren s prirodom, predvodnik u novim tehnologijama. Kontinent ujedinjen u slobodi i miru. Ovo je trenutak u kojem Europa još jednom odgovara na povijesni poziv.”

Ursula von der Leyen,
predsjednica Europske komisije,
Stanje Unije 2023.

Borba protiv svih oblika diskriminacije

Svatko ima pravo na jednako postupanje, a EU je poduzeo mjere za borbu protiv diskriminacije na nizu temelja. Pravo EU-a posebno štiti od diskriminacije na temelju spola te rasnog ili etničkog podrijetla u području zapošljavanja, obrazovanja, pristupa uslugama, socijalne zaštite i socijalnih pogodnosti. Pravo EU-a također zabranjuje diskriminaciju na temelju religije ili vjeroispovijesti, invaliditeta, dobi i spolne orijentacije u području zapošljavanja. Kako bi se stvorila Unija ravnopravnosti, dodatno su donesene brojne strategije.

Saznajte više o tome kako EU

STVARA UNIJU RAVNOPRAVNOSTI

Zaštita od diskriminacije

Adam ima srednjoškolsku diplomu iz svoje domovine Poljske. Od najranijeg djetinjstva sanjao je o tome da postane veterinar i da studira u inozemstvu. Međutim, na odabranom sveučilištu, koje se nalazi u drugoj državi članici EU-a, mora proći provjeru sposobnosti kako bi dokazao svoju kvalificiranost. Ispit ne moraju polagati stanovnici zemlje u koju se planira preseliti.

Adam smatra da to nije pošteno, da ga se diskriminira na temelju nacionalnosti. Predmet predaje Sudu Europske unije koji presuđuje da je provjera sposobnosti zaista diskriminatorna na navedenim temeljima. Kao krajnji rezultat, promijenjena su pravila. Adam može studirati u inozemstvu, na sveučilištu po svojem izboru, pod jednakim uvjetima kao i građani te zemlje.

Ključno građansko pravo EU-a jest zaštita od diskriminacije na temelju nacionalnosti u slučajevima koji su obuhvaćeni pravom EU-a. Ono je utemeljeno u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije te u članku 21. Povelje o temeljnim pravima. Načelo nediskriminacije osigurava pravedno postupanje i jednake mogućnosti za sve građane EU-a, neovisno o državi članici EU-a u kojoj se nalaze.

Vaše pravo da se selite i živite u inozemstvu

José je programer za razvoj softvera iz Španjolske koji je dobio ponudu iz snova u Njemačkoj. Može se preseliti u Hamburg, a zato mu nisu potrebne viza, radna ni boravišna dozvola. Samo mora naći mjesto gdje će živjeti i može odmah početi raditi. Štoviše, on i članovi njegove obitelji imaju pristup lokalnom sustavu zdravstvene skrbi, a njegova se djeca mogu upisati u njemačke škole. Obitelj uživa u jednakim društvenim pogodnostima kao i njemački građani, a pritom članovi obitelji zadržavaju svoje španjolsko državljanstvo.

Stavovi o slobodnom kretanju

90%

Otprilike 90% građana slaže se da osobno imaju koristi od ovog prava.

80%

Više od 80% građana slaže se da sloboda kretanja pozitivno utječe na gospodarstvo.

Izvor: Eurobarometer 528, 2023

Kao građanin EU-a, imate pravo boraviti, raditi, studirati i slobodno putovati u državama članicama EU-a. Drugim riječima, ne trebaju vam viza, radna ili boravišna dozvola. Članovi vaše obitelji također imaju pravo pratiti vas ili vam se pridružiti, neovisno o njihovoj nacionalnosti. Oni će možda morati zadovoljiti određene zahtjeve ili ispuniti određene formalnosti.

Kako bi u drugoj državi EU-a ostali dulje od tri mjeseca, radnici u EU-u i samozaposleni građani EU-a mogu boraviti bez ispunjavanja bilo kojih drugih uvjeta. Ostale kategorije građana EU-a, kao što su studenti ili gospodarski neaktivni građani, moraju ispuniti određene uvjete (na primjer, moraju biti pokriveni osiguranjem u slučaju bolesti). Od građana se može tražiti da ispune administrativne formalnosti, poput registracije kod nadležnih tijela. Više o tim uvjetima možete saznati u ovom **Vodiču** te **ovdje**.

PRAVO NA SLOBODNO KRETANJE

PRAVA BORAVKA

Pomoć kad ste u inozemstvu

Antonija, fotonovinarica s Malte, putuje udaljenom regijom zemlje koja nije članica EU-a, u kojoj Malta nema veleposlanstvo ili konzulat. Izgubila je putovnicu i očajnički mora zamijeniti dokument kako bi se vratila kući.

Zahvaljujući EU-ovu pravu na konzularnu zaštitu, Antonia može otići u španjolski konzulat i tamo dobiti privremenu putnu ispravu, što je jednaka razina pomoći koju bi dobila da ima španjolsko državljanstvo. Uz tu privremenu putnu ispravu može oputovati kući.

Pružanje podrške građanima EU-a u inozemstvu

93%

Čak 93% građana EU-a slaže se da bi države članice EU-a trebale blisko surađivati kako bi pomogle građanima EU-a kojima je potrebna konzularna zaštita izvan EU-a.

Izvor: Eurobarometer 528, 2023

Kao građanin EU-a imate pravo tražiti pomoć od veleposlanstva ili konzulata bilo koje države članice EU-a kad ste u zemlji izvan EU-a u kojoj vaša zemlja nema svoje veleposlanstvo ili konzulat, ili kad vam taj konzulat ili veleposlanstvo ne mogu pomoći. To pravo EU-a izraz je solidarnosti EU-a, pri čemu države članice EU-a međusobno pomažu svojim građanima kojima je pomoć potrebna.

Štoviše, konzularna zaštita EU-a može se primijeniti u brojnim situacijama: ako ste uhićeni ili u pritvoru, ako ste žrtva zločina, ako doživite nesreću ili se ozbiljno razbolite, ako izgubite putovnicu ili vam je netko ukrade, ili ako vam treba pomoć pri povratku doma u hitnom slučaju.

KONZULARNA ZAŠTITA IZVAN EU-A

PRIVREMENA PUTNA ISPRAVA EU-A

Europska građanska inicijativa

Peter, građanin EU-a iz Austrije, ima obitelj u Belgiji, Španjolskoj i Italiji. Ne voli se baš dugo voziti i pokušava izbjeći letenje zrakoplovom kad god može. Stoga bi želio da Europa uloži dodatne napore u poticanje uvođenja brzih prekograničnih željezničkih linija kako bi se europski gradovi bolje povezali.

Peter smatra da je ključno djelovati na razini EU-a kako bi se to ostvarilo. Nakon što je saznao za europsku građansku inicijativu, odlučio je okupiti skupinu od sedam građana EU-a koji žive u sedam država članica EU-a kako bi predali vlastitu inicijativu u kojoj pozivaju Komisiju da predloži zakonodavstvo kojim će se olakšati prekogranična željeznička putovanja.

Nakon pozorne procjene kako bi se osiguralo ispunjavanje kriterija, Komisija je registrirala inicijativu. Peter je nakon registracije mogao započeti sa skupljanjem potpisa koji dokazuju da za svoju ideju ima podršku.

Europska građanska inicijativa daje vam priliku da utječete na politiku EU-a. Ako postoji nešto što vam je jako važno i pod uvjetom da se radi o području u kojem EU ima ovlasti djelovati, i vi možete predložiti inicijativu.

Morat ćete detaljno slijediti korake iz vodiča te osigurati da vaša inicijativa ispunjava određene kriterije. Na poveznicama u nastavku možete pročitati sve što trebate znati. Nakon što je registrirate, u sljedećih 12 mjeseci za svoju inicijativu morate prikupiti najmanje milijun valjanih potpisa (na internetu ili na papiru) u najmanje sedam zemalja EU-a. Ako budete uspješni, na sastanku s Komisijom raspravit ćete o svojim ciljevima te ćete imati priliku predstaviti svoju inicijativu na javnom saslušanju u Europskom parlamentu. Komisija je dužna odgovoriti na vašu inicijativu i navesti svoja daljnja postupanja.

Također možete podržati inicijative drugih građana EU-a.

64%

građana EU-a svjesno je svojeg prava sudjelovanja u europskoj građanskoj inicijativi,

s tim da se raspon osviještenosti proteže od 80% u Finskoj i Austriji do manje od 50% u Rumunjskoj (49%), Hrvatskoj (48%), Litvi (46%) i Švedskoj (39%).

Izvor: Eurobarometer 528, 2023

- ▶▶ Pretražite **bazu podataka objavljenih građanskih inicijativa** te podržite inicijative za koje biste voljeli da uspiju.
- ▶▶ U **detaljnem vodiču** pročitajte način rada europske građanske inicijative.
- ▶▶ Praktične informacije i savjete za pokretanje inicijative i upravljanje njome možete pronaći na **mrežnom forumu europske građanske inicijative**.
- ▶▶ Pridružite se **internetskom tečaju za organizatore**.

Vaše pravo na podnošenje predstavki Europskom parlamentu

Ana je građanka EU-a i živi u industrijaliziranom gradu. Rijeka koja teče njezinim susjedstvom onečišćena je otrovnim otpadom iz obližnje tvornice. Nakon što je istražila situaciju, Ana smatra da se ne provode europski propisi o zaštiti okoliša.

Zabrinuta zbog situacije, koristi se svojim pravom na podnošenje predstavke Europskom parlamentu te Parlamentu skreće pozornost na problem. Odbor za predstavke Europskog parlamenta zaprima Aninu predstavku te provodi vlastitu istragu kako bi mogao odlučiti o daljnjem postupanju.

Kao građanin ili stanovnik EU-a imate pravo podnijeti predstavku Europskom parlamentu, a može se raditi o pritužbi ili zahtjevu. Odbor za predstavke Parlamenta razmotrit će vašu predstavku te vam odgovoriti i obavijestiti vas o ishodu.

To pravo omogućuje vam da se izravno obratite Europskom parlamentu kako biste iskazali svoju zabrinutost ili zatražili djelovanje. Predstavka se treba odnositi na problem u okviru EU-ovih područja djelovanja koja izravno utječu na vas.

Ovdje možete pronaći dodatne informacije:

**PRAVO NA PODNOŠENJE
PREDSTAVKI**

**INTERNETSKI PORTAL
ZA PREDSTAVKE**

Tko može podnijeti predstavku?

- ▶▶ svaki građanin EU-a
- ▶▶ svatko tko zakonito boravi u državi članici EU-a
- ▶▶ svako poduzeće, organizacija ili udruženje sa sjedištem u državi članici EU-a

Kako to funkcionira?

- ▶▶ Problem mora spadati u područja djelovanja EU-a.
- ▶▶ Problem vas se mora izravno doticati.
- ▶▶ Predstavku možete podnijeti pojedinačno ili kao skupina, ne postoji najmanji broj potpisnika.
- ▶▶ To možete učiniti na internetu ili poštom.

Izvor: **Slanje predstavke EU-u**

Vaše pravo da zatražite pomoć Ombudsmana

Sara je zatražila dokumente o sastanku institucije EU-a s poljoprivrednim udruženjem. Smatra da su institucije EU-a nepravilno postupale s njezinim zahtjevom, kao i da joj nije omogućen potpun pristup dokumentima koje je tražila. U ovoj situaciji Sara također ima pravo podnijeti pritužbu Europskom ombudsmanu. Posao Ombudsmana jest da provodi istrage na temelju pritužbi o nepravilnostima u postupanju institucija EU-a.

Europski ombudsman neovisno je i nepristrano tijelo kojem odgovaraju institucije i agencije EU-a i koje promiče dobro upravljanje. Pomaže građanima, poduzećima i organizacijama koji smatraju da je na razini EU-a došlo do nepravilnosti u postupanju.

Kao građanin, imate pravo podnijeti pritužbu Europskom ombudsmanu ako smatrate da je u bilo kojoj instituciji EU-a došlo do nepravilnosti u postupanju. To uključuje primjere kao što su ograničenja u pristupu dokumentima u posjedu institucija EU-a, bilo kakvi etički problemi ili upravljanje fondovima EU-a. Svoju pritužbu morate podnijeti u roku od dvije godine od datuma kada ste postali svjesni problema.

Tko se može obratiti Europskom ombudsmanu?

Građani EU-a ili nevladine organizacije, udruženja, poduzeća, sveučilišta i novinari sa sjedištima u bilo kojoj državi članici EU-a mogu se obratiti Europskom ombudsmanu:

- ▶ s pritužbama koje se odnose na instituciju, ured ili agenciju EU-a
- ▶ u pogledu nepravilnosti u postupanju institucije, ureda ili agencije EU-a
- ▶ ako su problem već pokušali riješiti s predmetnim tijelom EU-a
- ▶ ako problem nije stariji od dvije godine
- ▶ kad nije u tijeku pravni postupak.

EUROPSKI OMBUDSMAN

PODNESITE PRITUŽBU

Dana je građanka EU-a kojoj je zaštita prirode jako važna. Također se amaterski bavi uzgojem pčela. Obratila se Komisiji kako bi podijelila svoje mišljenje i upitala što EU čini kako za zaštitu pčela.

Dana dobiva odgovor na svojem jeziku, na što ima pravo kao građanka EU-a.

Vaše pravo na odgovor

Kao građanin EU-a imate pravo pisati institucijama na bilo kojem od 24 službena jezika EU-a te primiti odgovor na tom istom jeziku. Sve institucije vode internetske registre u kojima možete pronaći kontaktne pojedinosti te pristupiti dokumentima i informacijama, što vam pomaže da ostanete informirani o onome što se događa u EU-u.

Komisija također redovito traži mišljenja građana kad razvija politiku i zakonodavstvo. Prije finalizacije prijedloga politike i objavljivanja na internetu u obzir se uzimaju povratne informacije.

Ovdje možete pronaći dodatne informacije:

KONTAKTIRAJTE EU

JAVNA SAVJETOVANJA

JEZICI EU-A

Pristup informacijama

Pregled registara institucija EU-a

U nastavku su navedeni svi institucionalni registri EU-a kojima možete slobodno pristupiti:

- ▶▶ Javni registar dokumenata Vijeća
- ▶▶ Registar dokumenata Europskog parlamenta
- ▶▶ Javni registar dokumenata Europske središnje banke
- ▶▶ Registar dokumenata Komisije
- ▶▶ Pristup upravnim dokumentima Suda
- ▶▶ Javni registar Europske službe za vanjsko djelovanje
- ▶▶ Pristup dokumentima Europskog revizorskog suda

Demokratska prava usađena su u temelje građanstva EU-a. Glasovanjem na izborima za Europski parlament osiguravate da se i vaš glas čuje tijekom rasprava i donošenja novih zakona. Čak i ako se preselite u drugu državu članicu EU-a, i dalje možete glasati na lokalnim i europskim izborima. Štoviše, možete se i kandidirati.

Građani su sastavni dio demokratskog procesa i između izbora. Mogu, na primjer, iskazati svoj stav o predloženom zakonodavstvu ili sudjelovati u europskim građanskim inicijativama. Mogu vas izabrati da sudjelujete u panelima građana i građanki. Možete se obratiti europskim institucijama i zatražiti informacije ili podijeliti svoje stavove.

**OBLIKUJTE
SVOJU BUDUĆNOST**

Vaša demokratska prava

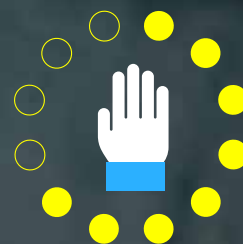
Maria je Portugalica koja već više od desetljeća živi u Belgiji. Članica je političke stranke, strastvena zagovarateljica sigurnosti na cesti te želi da se čini više kako bi središte njezina grada pješacima bilo pristupačnije. Budući da se približavaju lokalni izbori, Maria je odlučila da ne želi samo glasati, želi se kandidirati na izborima. Njezina ju je stranka izabrala kao kandidatkinju, zadivila je brojne glasače te je postala ponosnom članicom gradskog vijeća svojega grada.

Svi građani EU-a u svojoj domovini imaju pravo glasati i kandidirati se na izborima za Europski parlament. Nadalje, ako žive u drugoj državi članici EU-a, mogu odabrati glasati i kandidirati se na izborima za Europski parlament u toj zemlji pod istim uvjetima pod kojima glasuju i kandidiraju se državljani te zemlje. Građani EU-a koji žive u drugoj državi članici EU-a također mogu glasati i kandidirati se na lokalnim izborima u toj zemlji, također pod istim uvjetima pod kojima glasuju i kandidiraju se državljani te zemlje.

Izađite i glasujte

66%

Otprilike 66% građana zna da građanin EU-a koji živi u njihovoj domovini ima pravo glasati ili se kandidirati na izborima za Europski parlament.

55%

Nešto malo više od polovice građana zna da takav građanin ima pravo glasati ili se kandidirati na lokalnim izborima.

Izvor: Eurobarometer 528, 2023

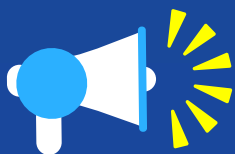

**SAZNAJTE VIŠE O SUDJELOVANJU
I GLASANJE U EU-U**

Iznesite svoje mišljenje

Demokratsko sudjelovanje ne podrazumijeva samo glasanje i izbore. Kao građanin EU-a imate brojne prilike uključiti se, iznijeti svoje mišljenje i pomoći oblikovati budućnost Europe.

Prije svega, možete **iznijeti svoja stajališta** o inicijativama Komisije i pridonijeti procesu odlučivanja. Komisija predano sluša mišljenja svojih građana i dionika o zakonima i politikama EU-a i pri njihovoj pripremi i pri njihovoj provedbi.

Europska građanska inicijativa još je jedan način kako građani mogu pomoći pri oblikovanju politike. Ako želite da EU poduzme mjere u pogledu određenog pitanja, možete okupiti skupinu od sedam građana EU-a i pozvati Europsku komisiju da predloži novo zakonodavstvo EU-a o tom pitanju. Da biste saznali više, pročitajte odjeljak o europskoj građanskoj inicijativi u ovoj brošuri.

Možete pristupiti i interaktivnoj Platformi za uključivanje građana na kojoj s drugim Europljanima možete raspravljati o svojim idejama i rješenjima budućih politika.

Postoje i **europski paneli građana i građanki** koji okupljaju nasumično odabrane građane iz svih 27 država članica EU-a kako bi raspravljali o ključnim prijedlozima i dali preporuke. Dosad obrađivane teme odnosile su se na virtualne svjetove, rasipanje hrane i mobilnost u svrhu učenja. Nakon prikupljanja ideja i rasprava Europskoj komisiji upućuju se preporuke kako bi ih uzela u obzir pri pripremi političkih inicijativa.

Portal Iznesite svoje mišljenje jedinstveni je portal za online uključivanje građana. Kombinira pristupnike javnim savjetovanjima, mrežno mjesto europske građanske inicijative i interaktivnu Platformu za uključivanje građana. Morate se registrirati kako biste mogli sudjelovati, ali postupak je vrlo jednostavan.

...a postoje, naravno, i brojne druge mogućnosti da se uključite na nacionalnoj i lokalnoj razini, uključujući i kandidiranje na lokalnim izborima.

JESTE LI
ZNALI?

Europski građanski paneli postaju uobičajena značajka demokratskog života u EU-u. Već su se održali brojni paneli koji su građanima omogućili da svoje preporuke o nizu pitanja izravno iznesu oblikovateljima politika.

Kako možemo smanjiti rasipanje hrane?

Jedan panel građana i građanki usredotočio se na pitanje rješavanja problema rasipanja hrane te iznio 23 preporuke za djelovanje. Te su preporuke uključivale mjere kojima se brani uništavanje sigurnog viška hrane, potreba utvrđivanja pravno obvezujućih ciljeva za države članice EU-a te bolju edukaciju.

Te su preporuke otad podijeljene na **Platformi EU-a o gubitku i rasipanju hrane** na kojoj se o njima i raspravlja, čime će se pomoći u daljnjem donošenju informiranih politika EU-a.

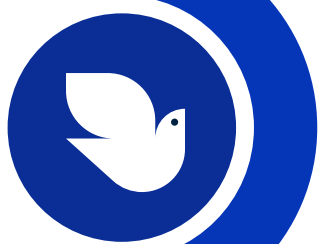

GRAĐANSTVO EU-A: PROCES KOJI JE U TIJEKU

Korijeni građanstva EU-a mogu se pratiti sve do neposrednog poslijeratnog razdoblja kad se iz pepela rodila ideja o ujedinjenoj Europi. U središtu europskog projekta od samih su početaka prava i mogućnosti za građane. Danas se građanstvo EU-a priznaje kao temeljni status državljana država članica EU-a te svaki građanin ima pravo sudjelovati u demokratskom životu EU-a.

1945.

Proglašen je mir u Europi.

1957.

Potpisani su Ugovori iz Rima. Šest članica osnivačica odobrava pravo slobodnog kretanja svim radnicima, samozaposlenim građanima i njihovim obiteljima. Tijekom godina ta se **Europska ekonomska zajednica** širila, primajući nove zemlje.

2009.

Na snagu stupa **Povelja EU-a o temeljnim pravima**, čime se dodatno osnažuju građanska prava EU-a.

1951.

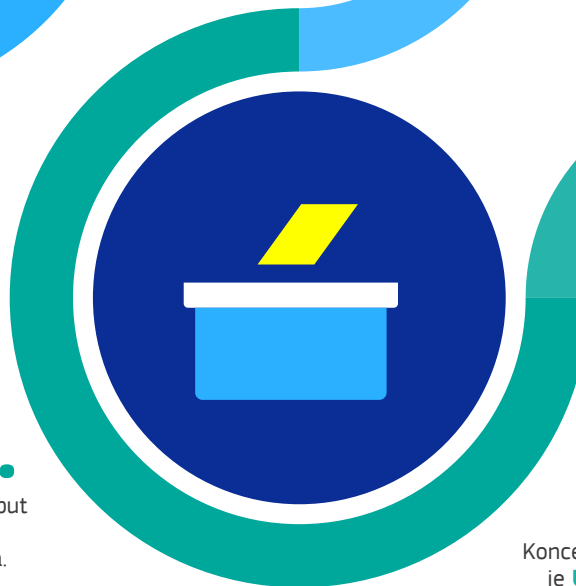
Prvi prekretnica: uvedeno je slobodno kretanje radnika koji su radili u proizvodnji ugljena i čelika u šest europskih zemalja: Belgiji, Francuskoj, Italiji, Luksemburgu, Nizozemskoj i Njemačkoj. **Osnovana je Europska zajednica za ugljen i čelik.**

1979.

Europski građani prvi put izravno biraju članove Europskog parlamenta.

1993.

Koncept građanstva EU-a uveden je **Ugovorom iz Maastrichta**. Građani sada imaju popis posebnih građanskih prava EU-a koja nadilaze izvorno pravo na slobodno kretanje radi sudjelovanja u ekonomskoj aktivnosti.

2020.

Na **Konferenciji o budućnosti Europe**, najvećem participativnom zadatku u povijesti EU-a, građani EU-a, među ostalim, traže više informacija o građanstvu EU-a.

2012.

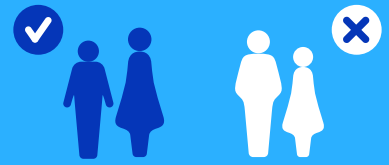
Dodano je novo građansko pravo. Pokretanjem **Europske građanske inicijative** građani EU-a dobili su veće pravo glasa u donošenju politika.

2023.

30. obljetnica građanstva EU-a

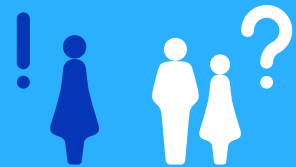

Znate li svoja prava?

50%

građana EU-a ne smatra se dobro informiranim o svojim građanskim pravima EU-a.

64%

građana EU-a ne smatra se dobro informiranim o mjerama koje su im na raspolaganju ako se ta prava ne poštuju.

Izvor: Eurobarometer 528, 2023

Ovdje možete saznati više o povijesti građanstva EU-a.

SVAKODNEVNA ZAŠTITA

Život u EU-u nudi niz pogodnosti u kojima mogu uživati i građani i stanovnici. Te pogodnosti, koje su rezultat prava EU-a, primjerice uključuju radnička prava ili pristup zdravstvenoj skrbi u drugoj državi članici EU-a. Zahvaljujući takvim zaštitama i pravilima građani i stanovnici mogu uživati u visokom životnom standardu, imati pristup osnovnim uslugama te se prema njima postupa s dostojanstvom i poštovanjem.

Na primjer, kao zaposlenik u EU-u, na svojem ste radnom mjestu zaštićeni od diskriminacije te imate pravo na sigurno radno mjesto, razumno radno vrijeme i na pauze.

Ako putujete u drugu državu članicu EU-a, svoj mobilni telefon možete upotrebljavati bez ikakvih dodatnih troškova. Vaši pozivi, tekstualne poruke i upotreba podataka naplaćuju se po nacionalnim tarifama. Drugim riječima, naplaćuju se po istoj cijeni kao i pozivi, poruke i upotreba podataka u domovini. Ako vam je let odgođen ili otkazan, EU je traženje odštete učinio jednostavnim i jasnim.

To su samo neka od mnogobrojnih prava i pogodnosti koji su pravom EU-a zajamčeni svim građanima.

EU također stavlja interese građana u središte svojih politika. Nadalje, ključni prioriteti uključuju europski zeleni plan kojim se Europu nastoji učiniti prvim klimatski neutralnim kontinentom. EU je poduzeo mjere i kako bi građanima i u industriji olakšao teret troškova energije.

U ovoj brošuri kao primjere detaljnije razmatramo dvije posebne pogodnosti: kao potrošač zaštićeni ste od nepoštenih tržišnih praksi i nesigurnih proizvoda. Na internetu imate pravo kontrolirati svoje osobne podatke.

Saznajte više o svim svojim pravima i pogodnostima

ŠTO EUROPA ČINI ZA MENE

ŠTO EU ZNAČI ZA VAŠ SVAKODNEVNI ŽIVOT?

Vaša prava potrošača

Nakon što je na internetu kupio mikser, Daniel se razočarao kad je shvatio da uređaj nema nekoliko oglašanih funkcija te da ni njegova snaga nije u skladu s reklamiranom. Unatoč početnom otporu internetske trgovine, Daniel je uspio iskoristiti svoja prava kao potrošač EU-a te mu je omogućeno da bira između povrata punog plaćenog iznosa ili zamjene.

Kao potrošač EU-a imate prava koja vas štite pri kupnji, neovisno gdje se u EU-u nalazi prodavatelj. Imate pravo na jasne informacije o proizvodima i uslugama te imate pravo u roku od 14 dana otkazati i vratiti većinu proizvoda i usluga kupljenih na internetu. Ako ono što kupite nije u skladu s opisom ili ako ne ispunjava standarde kvalitete, imate pravo na popravak, zamjenu ili povrat potrošenog iznosa. Zakonodavstvo EU-a o zaštiti potrošača štiti vas samo ako kupujete od trgovca, stoga vas internetske platforme za trgovanje moraju upozoriti na to ako odaberete ponudu privatne osobe.

SAZNAJTE VIŠE O TOME KAKO MOŽETE OSTVARITI SVOJA PRAVA POTROŠAČA

Također se možete obratiti mreži **ECC-Net** kako biste dobili pomoć pri ostvarivanju svojih prava potrošača

Vaše pravo na zaštitu podataka

Jana se zabrinula zbog količine osobnih podataka koje pohranjuje platforma društvenih medija koju upotrebljava. Odlučila je djelovati i ostvariti svoja prava. Za početak, zatražila je pristup svim svojim osobnim podacima. Pregledom tih podataka otkrila je niz pogrešnih i zastarjelih informacija o sebi. Jana je od poduzeća zatražila da ispravi netočne podatke te da trajno izbriše nekoliko starih objava.

U EU-u imate prava u pogledu svojih osobnih podataka. Možete pristupati svojim podacima, ispravljati greške u svojim podacima, brisati svoje podatke, ograničiti njihovu upotrebu, preseliti ih na drugi servis, prigovoriti njihovoj upotrebi te možete izbjeći podvrgavanje postupcima automatiziranog donošenja odluka. Ta prava, koja su dijelom Opće uredbe o zaštiti podataka (OUZP), omogućuju vam da upravljate svojim podacima te od poduzeća zahtijevaju da poštuju vaše izbore. U određenim se okolnostima pravo na brisanje možda neće moći ostvariti. To se, primjerice, može dogoditi ako su podaci prikupljeni u svrhu arhiviranja ili u istraživačke i statističke svrhe kada se može smatrati da se radi o podacima od javnog interesa.

SAZNAJTE KAKO ZAŠTITITI SVOJE PODATKE, ISKORISTITE SVOJA PRAVA

ŠTO AKO SE MOJA PRAVA NE POŠTUJU?

Ako mislite da se vaša prava građana EU-a ne poštuju u vašoj domovini ili u drugoj državi članici EU-a, postoje mjere koje možete poduzeti.

Problem najprije trebate pokušati riješiti na nacionalnoj razini, u zemlji u kojoj se problem dogodio. To možete učiniti ili sudskim putem ili na druge načine kojima se rješavaju sporovi. **Saznajte više o nacionalnim pravosudnim sustavima ili pokretanju sudskog postupka.**

Ako ste žrtva diskriminacije i tražite pomoć, možete se obratiti i **nacionalnoj organizaciji za ravnopravnost** u svojoj zemlji. Zakonodavstvom EU-a o suzbijanju diskriminacije utvrđuje se da svaka država članica treba imati (najmanje) jedno takvo tijelo za ravnopravnost s ovlastima da, među ostalim, pruža neovisnu pomoć žrtvama diskriminacije.

Ako vam navedeni koraci ne pomognu u rješavanju problema, sljedeći bi korak bio rješavanje na razini EU-a. Tada možete:

- ▶ podnijeti pritužbu **Europskoj komisiji** ako vjerujete da su vaša prava građanina EU-a povrijeđena mjerom ili praksom vaše zemlje koja je suprotna pravu EU-a. Komisijin obrazac za pritužbe vrlo je razumljiv i jednostavno se popunjava. Možete ga pronaći **ovdje**
- ▶ podnijeti pritužbu **Europskom ombudsmanu** o nepravilnostima u postupanju institucija, tijela i agencija EU-a – više o tome možete pročitati na str. 13. ove brošure
- ▶ podnijeti predstavku **Europskom parlamentu**
- ▶ prijaviti prijevaru povezanu s EU-om **Europskom uredu za borbu protiv prijevara (OLAF)**.

Dostupne usluge za rješavanje problema

Nazovite neku od sljedećih organizacija ili joj se obratite:

Portal Your Europe vaš je vodič do najvažnijih europskih i nacionalnih web-mjesta.

Kontaktni centar Europe Direct odgovorit će na sva vaša pitanja o EU-u telefonski ili e-poštom na sva 24 službena jezika. Besplatno ga nazovite na broj 00 800 6 7 8 9 10 11 ili im se obratite **online**.

Ako vaša prava krši druga država članica EU-a, svoj problem prijavite mreži **SOLVIT**.

Kako EU podržava vaša prava

U nastavku su navedeni neki od ključnih zakonodavstvenih akata koji podupiru prava građana EU-a.

Slobodno kretanje, stanovanje i rad u EU-u

- ▶ Ugovor o funkcioniranju Europske unije (UFEU) ([članak 21. stavak 1.](#))
- ▶ Povelja o temeljnim pravima Europske unije ([članak 45.](#))
- ▶ [Direktiva 2004/38/EZ](#) o pravu građana Unije i članova njihovih obitelji na slobodno kretanje i boravište na području države članice

Konzularna zaštita

- ▶ Ugovor o Europskoj uniji (UEU), [članak 35.](#)
- ▶ Ugovor o funkcioniranju Europske unije (UFEU) ([članak 20. stavak 2. točka \(c\)](#), [članak 23.](#))
- ▶ Povelja o temeljnim pravima, [članak 46.](#)
- ▶ [Direktiva 2015/637/EU](#) o mjerama koordinacije i suradnje za olakšavanje pružanja konzularne zaštite građanima Unije bez predstavnštva u trećim zemljama
- ▶ [Direktiva 2019/997](#) od 18. lipnja 2019. o uspostavljanju privremene putne isprave

Slanje pritužbi institucijama i obraćanje Europskom ombudsmanu

- ▶ Ugovor o funkcioniranju Europske unije (UFEU) ([članak 20. stavak 2. točka \(d\)](#), [članak 227.](#))
- ▶ Povelja o temeljnim pravima, [članci 43. i 44.](#)
- ▶ [Uredba \(EU, Euratom\) 2021/1163](#) o utvrđivanju propisa i općih uvjeta kojima se uređuje obnašanje dužnosti Europskog ombudsmana

Nediskriminacija

- ▶ Ugovor o Europskoj uniji (UEU) ([članak 2.](#))
- ▶ Ugovor o funkcioniranju Europske unije (UFEU) ([članak 18.](#))
- ▶ Povelja o temeljnim pravima Europske unije ([članak 21.](#))

Europska građanska inicijativa

- ▶ Ugovor o Europskoj uniji (UEU) ([članak 11. stavak 4.](#))
- ▶ Ugovor o funkcioniranju Europske unije (UFEU) ([članak 24. stavak 1.](#))
- ▶ [Uredba \(EU\) 2019/788](#) o europskoj građanskoj inicijativi

Vaše pravo na odgovor

- ▶ Ugovor o funkcioniranju Europske unije (UFEU) ([članak 15. stavak 1.](#), [članak 24.](#))
- ▶ Povelja o temeljnim pravima Europske unije ([članak 41. stavak 4.](#), [članak 42.](#))
- ▶ [Uredba \(EZ\) br. 1049/2001](#) o javnom pristupu dokumentima Europskog parlamenta, Vijeća i Komisije

Glasanje i kandidiranje na izborima

- ▶ Ugovor o Europskoj uniji (UEU) ([članak 10. stavak 3.](#))
- ▶ Ugovor o funkcioniranju Europske unije (UFEU) ([članak 20. stavak 2. točka \(b\)](#), [članak 22.](#))
- ▶ Povelja o temeljnim pravima, [članci 39. i 40.](#)
- ▶ [Direktiva 93/109/EZ](#), poznata i kao „Direktiva o izbornim pravima”
- ▶ [Direktiva 94/80/EZ](#) o aktivnom i pasivnom biračkom pravu na lokalnim izborima

OBAVIJEST O AUTORSKOM PRAVU

Ovaj dokument nije službeno stajalište Europske komisije.

PDF ISBN 978-92-68-10187-2 doi: 10.2838/25802 DS-05-23-487-HR-N

Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije, 2024

© **Europska unija, 2024**

Politika Komisije o ponovnoj uporabi provodi se Odlukom Komisije 2011/833/EU od 12. prosinca 2011. o ponovnoj uporabi dokumenata Komisije (SL L 330, 14.12.2011., str. 39, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2011/833/oj>).

Osim ako je navedeno drukčije, ponovna uporaba ovog dokumenta dopuštena je u skladu s licencijom Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). To znači da je ponovna uporaba dopuštena uz navođenje relevantnih podataka i svih izmjena.

Za svaku uporabu ili umnožavanje elemenata koji nisu u vlasništvu Europske unije možda će biti potrebno zatražiti dopuštenje izravno od odgovarajućih nositelja prava.

Jeste li znali da vam građanstvo EU-a daje prava i pogodnosti koje uživate uz prava koja imate kao građanin određene države članice EU-a? Ni to nije sve: građanstvo EU-a omogućuje vam da svojim glasom oblikujete budućnost Europe. Ovdje ćete pronaći sve što morate znati o pravima koja imate, načinima kako ih možete iskoristiti te o tome kako vam ona mogu koristiti.

